

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	43417
Nom	Investigació, gestió i difusió de la patrimonialització etnològica i la cultura popular
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	10.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2155 - M.U.Gestió Cultural	Facultat de Ciències Socials	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2155 - M.U.Gestió Cultural	13 - Investigació, gestió i difusió de la patrimonialització etnològica i la cultura popular	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
VICENTE RABANAQUE, MARIA TERESA	330 - Sociologia i Antropologia Social

RESUM

La present matèria té per objecte realitzar un acostament al món del Patrimoni Etnològic i la Cultura popular, tant en la seua vessant tradicional com contemporània des de l'òptica del seu procés de construcció i reproducció. S'entendrà la cultura popular com a procés dinàmic i espai de lluita social. Pel que fa el patrimoni cultural en general i etnològic en particular es planteja, també, com a resultat de disputes socials al voltant de la construcció d'un recurs material i simbòlic per a un col·lectiu. Al respecte s'ha de prendre en consideració l'actualitat i expansió del concepte de patrimoni, així com la redimensionalització i proliferació del ritual festiu, l'important desenvolupament de la xarxa associativa com a agent activador del patrimoni, la revitalització de tradicions i els processos folkloritzadors de la cultura. Tots aquests elements es prenen en consideració en un primer bloc de caràcter teòric. Posteriorment, es consideren tres vessants fonamentals en els processos de patrimonialització.

En primer lloc, es realitzarà una aproximació a la legislació, catalogació i inventari del patrimoni etnològic. La legislació vigent en matèria de patrimoni és la principal eina de protecció, gestió i difusió del patrimoni. Com a conseqüència de la llei -sobretot, autonòmica, però també estatal- és possible crear inventaris que no només serveixen per al coneixement i difusió dels béns, tant materials com immaterials, mobles o immobles, sinó per a la protecció, mitjançant diverses eines i a través de diverses competències. L'existència d'inventaris està -marcada per la llei tant autonòmica com estatal- permet la protecció jurídica dels béns, més enllà dels drets individuals i al servei dels drets col·lectius. La matèria ofereix, d'altra banda, una aproximació als sistemes de catalogació i a la investigació en la realització d'inventaris etnològics.

Un segon vessant a considerar són els mecanismes específics de gestió i difusió des de la Institució museística pel que fa als materials i discursos de l'Etnologia. Aquesta disciplina ha desenvolupat unes vies pròpies de gestió i difusió determinades per la naturalesa de les seves col·leccions i la importància de la seva interpretació i fixació com a forma de patrimonialització. Es farà especial incidència a la diferent naturalesa que subjau entre la gestió, difusió i exposició d'objectes "museístics", que en l'àmbit de les Belles Arts tendeixen a explicar-se per si mateixos en funció del seu valor com "peces úniques", i les col·leccions etnològiques, en les quals la presència objectual tendeix a supeditar-se a la interpretació i a la necessitat d'un discurs explicatiu i divulgador i en què l'objecte pot fins i tot arribar a ser prescindible. Tot plegat es veurà des d'una doble òptica. De primer, s'enfocarà la Història de l'Etnologia associada al museu, a la gestió de les seves col·leccions i a la seva naturalesa, així com una aproximació al model de gestió desenvolupat en el Museu Valencià d'Etnologia. En segon lloc, s'abordaran els mecanismes tècnics de gestió i les estratègies d'exposició i divulgació del material etnològic en la Institució museística, a través del desenvolupament d'una proposta d'implementació museogràfica concreta.

Un tercer vessant a considerar en profunditat seran les festes i els espectacles de carrer. Les festes i la cultura popular s'erigeixen, en el marc de la modernitat avançada, com poderosos vectors identitaris, importants elements de cohesió social i mitjans molt efectius de revaloració turística dels territoris i, en general, de màrqueting social, econòmic i polític. Aquests tres valors poden operar en paral·lel o col·lisionar entre si donant lloc a conflictes socials de diversa incidència. Es reflexionarà sobre aquesta triple funcionalitat aplicada al cas valencià —que conta amb un model festiu bastant singular— i oferir una sèrie de recursos per a la gestió cultural de les festes, la cultura popular i els espectacles de carrer i, també estratègies de comunicació i de promoció dels mateixos tant per a l'explotació de les seves potencialitats turístiques com per al seu ús en clau social interna, com elements vertebradors de la societat i articuladors de la participació ciutadana. En el cas concret dels espectacles de carrer, s'aprofundirà en el desenvolupament de les Arts de Carrer i, més concretament, en el món del Teatre de Carrer actual, amb la finalitat d'avaluar l'evolució d'aquest tipus de teatre i dels seus mecanismes de difusió i de renovació, tant a el País Valencià com en l'àmbit internacional.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENTATGE (RD 822/2021)

2155 - M.U.Gestió Cultural

- Saber analitzar de manera crítica els diferents aspectes socials d'una política cultural.
- Saber realitzar planificacions de desenvolupament cultural aplicades a una comunitat determinada.
- Conèixer la legislació aplicable en l'àmbit de la gestió cultural.
- Saber organitzar àrees i serveis en el si d'organitzacions relacionades amb la cultura.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Saber enjudiciar les polítiques culturals aplicades en una societat.
- Planificar a curt, mitjà i llarg termini les necessitats materials i humanes d'una àrea, servici o equip de gestió en institucions i organitzacions culturals.
- Saber gestionar el coneixement en institucions i organitzacions del sector cultural.
- Posseir les habilitats necessàries per a idear projectes integrals de gestió cultural.
- Posseir les habilitats necessàries per a planificar projectes integrals de gestió cultural.
- Saber dissenyar un projecte de gestió cultural a nivell professional o un projecte d'investigació aplicat al sector de la Gestió Cultural.
- Saber gestionar un pressupost en l'àmbit de la gestió cultural.
- Saber difondre esdeveniments en diversos camps de la gestió cultural.
- Saber redactar un projecte de gestió cultural a nivell professional o un projecte d'investigació aplicat al sector de la Gestió Cultural.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

Aquesta matèria té per finalitat que després del corresponent procés d'ensenyament/aprenentatge, els estudiants hagen assolit:

1. Aprehendre en què consisteix la identificació, activació i valoració del patrimoni etnològic i, en general, les diverses dimensions del fenomen patrimonial en tota la seua complexitat.
2. Situar el patrimoni cultural en el marc de la globalització cultural.
3. Aprofundir en els vinculacions de la festa amb les institucions i els poders establits però també el seu potencial com forma de contestació i crítica social.
4. Comprendre la relació del món associatiu patrimonial i festiu amb el dinamisme de la cultura popular.
5. Aprehendre els trets històrics i contemporanis de la cultura popular.
6. Conèixer els fonaments de l'organització, gestió i realització d'activitats relacionades amb la difusió del patrimoni etnològic, l'associacionisme i la cultura popular.
7. Aprehendre la lògica per la qual es construeixen els sistemes d'inventari i catalogació de patrimoni així com el funcionament d'aquests sistemes de catalogació i l'aplicació pràctica de la investigació en la realització d'inventaris etnològics.
8. Conèixer el paper de la festa i la cultura popular com a vectors identitaris, elements de cohesió social i mitjans molt efectius de revaloració turística dels territoris i, en general, de màrqueting social, econòmic i polític.
9. Aprendre recursos per a la gestió cultural de les festes, la cultura popular i els espectacles de carrer i, també, estratègies de comunicació i de promoció dels mateixos.
10. Aprofundir en el desenvolupament del Teatre de Carrer, la seua evolució els seus mecanismes de difusió i de renovació.
11. Comprendre els mecanismes específics de gestió i difusió que es realitzen des de la Institució museística pel que fa als materials i discursos de l'Etnologia.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El Patrimonio Etnológico y la Cultura popular: definición, especificidad, valores y activación

- 1.- La especificidad del patrimonio etnológico.
- 2.- Los valores del patrimonio etnológico.
- 3.- Actores, posiciones y prácticas en los procesos de activación y difusión del patrimonio etnológico: de los museos a la sociedad civil.

2. Cultura popular i festa

- 1.- La cultura popular en el marc de la globalització.
- 2.- La festa com a condensador del patrimoni cultural.

3. Les associacions i el Patrimoni Etnològic i la Cultura popular

- 1.- La complexitat de la trama associativa.
- 2.- Arrels i característiques de l'associacionisme patrimonial.

4. Inventari i catalogació del Patrimoni Etnològic

1. Inventari del patrimoni etnològic
  - 1.1. Estudi i inventari del patrimoni etnològic
  - 1.2. Eines per a inventariar el patrimoni etnològic
2. Catalogació del patrimoni etnològic
  - 2.1. Definició i sistemes de catalogació
  - 2.2. Procés de catalogació del patrimoni etnològic
3. Legislació del patrimoni etnològic
  - 3.1. Legislació nacional
  - 3.2. Legislació autonòmica

5. Gestió i difusió de la patrimonialització etnològica

1. Introducció.

Els primers intents a la fi del segle XIX i principis del XX de desenvolupar una antropologia dins de l'àmbit del museu. Especial incidència als treballs de Pitt Rivers i Frank Boas. La figura de Georges Henry-Riviere com pare de la denominada nova museologia i el desenvolupament dels Museus de Lloc, Ecomuseus etc.
2. Museologia i Etnologia. els patrimonis etnològics
Les col·leccions. Naturalesa i tractament. Difusió: El Museu, Publicacions, recursos On-line.
3. Els museus de etnologia. El Museu Valencià d'Etnologia. Gestió i difusió del Patrimoni Etnològic en un museu valencià del segle XXI. Els museus de etnologia i el territori. El cas valencià.
4. Estratègies expositives
  - De l'Objecte al discurs. Models històrics d'exhibició del patrimoni etnològic
  - Desenvolupament d'una exposició. Projecte. Gestió i Producció.

6. Gestió de festes populars, cultura popular i espectacles de carrer

1. Elements integradors del model festiu valencià
  - 1.2. El model festiu valencià
  - 1.3. El foc sota el marc legal de la nova directiva europea
  - 1.4. Bous al carrer, entre la tradició i la contestació
  - 1.5. La música i les danses, un patrimoni en plena revaloració

2. Cultura popular: identitat i recursos turístics**2.1. Retrobe amb la cultura popular****2.2. Difusió i promoció de la cultura popular****2.3. La cultura popular com recurs turístic 3. Els espectacles de carrer****3.1. El Teatre de Carrer****3.2. El públic del Teatre de Carrer****3.3. Circuit i mercat del Teatre de Carrer****VOLUM DE TREBALL**

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	60,00	100
Seminaris	5,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs individuals	40,00	0
Estudi i treball autònom	120,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació de classes de teoria	10,00	0
TOTAL	250,00	

METODOLOGIA DOCENT

- Classes teòriques, lliçó magistral participativa.
- Visites a espais o centres de recursos culturals.
- Desenvolupament de projectes.

AVALUACIÓ

- Treball o memòria individual. S'avaluarà a partir d'un treball o memòria individual amb diferents parts. Aquest treball constituirà el 80% de la nota. Per aprovar l'assignatura caldrà aprovar cadascuna de les parts.
- Assistència i participació. L'assistència a un mínim del 80% de les classes dedicades a cadascun dels blocs temàtics suposarà el 20% restant de la nota.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- ALONSO FERNÁNDEZ, L. (1999), *Introducción a la Nueva Museología*. Alianza Editorial.
- ARRIETA, I. (coord), *Patrimonios culturales y museos: más allá de la historia y del arte*, Donosti, EHU.
- BELCHER, M (1997): *Organización y diseño de exposiciones: su relación con el diseño*, Gijón, Trea.
- CARRERAS, C., MUNILLA, G., M. ARTÍS, BALLART, J. y M. BOADA (2001): *Gestió del patrimoni històric*, Edicions de la UOC, Barcelona.
- ESCAMILLA, Leandre Escamilla, MARQUÉS Mireia i VILANOVA Manuel (2004) *Teatro de calle. Veinte años aprendiendo*. Elorrio, Artez.
- GARCÍA BLANCO, Á. (1999) *La exposición, un medio de comunicación*, Madrid, Akal.
- HERNÁNDEZ I MARTÍ, G.M, B. SANTAMARINA, A. MONCUSÍ i ALBERT, M. (2005), *La memoria construida. Patrimonio cultural y modernidad*, Tirant lo Blanch, València.
- LEON, A. (2000), *El Museo, Teoría, praxis y Utopía*. Cuadernos de Arte Cátedra. Madrid.
- MAS, Pasqual (2006), *La calle del teatro*. Hondarribia, Hiru.
- MAS, Pasqual (2014), *El teatro de calle actual*. Madrid, Amargord.
- RICO, Juan Carlos (1994), *Los espacios expositivos. Museos, Arquitectura, Arte vol I*, Madrid, Silex Ediciones.
- RICO, Juan Carlos (1996), *Montaje de exposiciones. Museos, Arquitectura, Arte vol II*, Madrid, Silex Ediciones.
- RICO, Juan Carlos (1999), *Los conocimientos técnicos. Museos, Arquitectura, Arte vol III*, Madrid, Silex Ediciones.
- ROIGÉ, Xavier y otros (2014), *Construyendo el patrimonio cultural y natural. Parques, museos y patrimonio rural*, València, Germania.

Complementàries

- ARIÑO, A (1992): *La ciudad ritual. La fiesta de las fallas*, Barcelona, Anthropos.
- ARIÑO, A (coord.) (1999), *El teatro en la festa valenciana*, València, Consell Valencià de Cultura.
- BARTHES, Roland (1973), *La cámara lúcida*. Madrid. Paidós.
- BENJAMIN, Walter (1980), *La obra de arte en la época de su reproductibilidad técnica*, en *Discursos Interrumpidos I*, Madrid, Taurus
- DELGADO, M (coord.) (2003): *Festa, carrer i revolta. Els usos simbòlics de l'espai públic a Barcelona (1951-2000)*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- DÍAZ G. i VIANA, L (1999), *Los guardianes de la tradición. Ensayos sobre la invención de la cultura popular*, Oiartzun, Sendoa Editorial.
- FLORESCANO, E (comp.)(1993), *El patrimonio cultural de México*. México, Fondo de Cultura Económica.
- FRECHINA, J V (2009): *Adéu a la cordà? Un paradigma de la progressiva -reglamentació de les festes populars*, Caramella, 20
- HERNÁNDEZ I MARTÍ, G.M. (2002), *La festa reinventada. Calendari, política i ideologia a la València franquista*, València, Universitat de València.
- HOBBSAWM, E. i RANGER, T. (1988), *Linvent de la tradició*, Vic, Eumo.

- LOWENTHAL, D (1998), El pasado es un país extraño. Barcelona, Akal.
- MARTÍ I PÉREZ, J (1996), El folklorismo. Uso y abuso de la tradición, Barcelona, Ronsel.
- MAS, Pasqual (2007) ¿Es el teatro callejero un teatro popular?, en VV. Y a ti te encontré en la calle, Burgos, La Tarasca, 54-57.
- PRATS, LI (1997), Antropología y Patrimonio. Barcelona, Ariel.

